

tére vonatkozó igényt. A párizsi béketárgyalások és a novemberi választások után — a baloldali győzelméhez az MNSZ félmillió szavazatával döntő mértékben járult hozzá — a nemzetiségi törvénytervezet alkotmányos elfogadása elmaradt, amint azt az 1948-as Alkotmány szövege mutatja. Pedig az említett tervezetben foglalt jogelvek jelentősége túlnő egyetlen ország keretein; szélesebb földrajzi körben is érvényes lehet tájainkon a szocialista nemzetek és nemzetiségek együttélésének biztosításában. Kívánatos lenne, hogy az MNSZ dokumentuma ott legyen azon a munkasztalon is, amely körül majdan egy nemzetközi munkacsoport az egyetemes kisebbségvédelem jogalapjait dolgozza ki. (Kossuth.)

LIPCSEY ILDIKÓ

Beke György: Boltívek teherbírása

Nem szólhatok anélkül Beke György *Boltívek teherbírása* című új riportregényéről, hogy ne említeném a korábbiakat. Négy esztendeje, egyik beszélgetésünk során ezt mondta Beke György: „*Sorra járom az erdélyi tájakat. Eddig két ilyen riportkötetem állt össze; a Szilágysági hegehupa, amely, mint a címe mutatja, a Szilágyságról szól, valamint a Nyomjelző rokonság, amelyben a mai Fehér megyéről igyekeztem képet adni. Ezek sorát szeretném folytatni más tájakról is.*” Nem sokkal e beszélgetésünk után megjelent a harmadik kötet Bekének e tájakat, megyéket feltérképező sorozatában, a *Búvópatakok*. Ebben Beszterce-Nadósz megyébe kalauzolt bennünket.

Beke György, a romániai magyar irodalom méltán a legjobbak között számon tartott íróriporter egyénisége kiválóan ismeri Erdélyt. Népeinek múltját és jelenét kutatja, s a vele együtt élő népeket. Azért kutat, azért vizsgál múltat és jelent, hogy felkeltse a nemzetiségi önismeret igényét, segítse elmélyülését; s hogy a jelen állapotok feltárásával, közzétételével, a változások irányának és formáinak rögzítésével, az egymásra ható, életet-sorsot formáló erők megmutatásával mindenki számára világossá, nyilvánvalóvá tegye a jövő lehetőségeit. S hogy ezáltal elgondolkoztasson és számvetésre készítessen mindenkit magánemberként, ugyanakkor valamely közösség tagjaként: mi a saját szerepe, feladata, sőt kötelessége annak érdekében, hogy ezek a lehetőségek a legjobb, legmegfelelőbb formában megvalósuljanak.

Amikor az előbb úgy fogalmaztam, hogy tájakat, megyéket feltérképező sorozat, akkor a feltérképezést mindenre értettem. Történelemre, hagyományokra, szokásokra, mai életformára, lehetőségekre, változásokra; sőt az emberi lélek és a gondolkodásmód feltérképezésére is. Olvasottság, tájékozottság és szorgos utánajárás eredményeképpen a táj és az ott mindenkor élő népek történelme és mai sorsa együtt, folyamatában van jelen Beke György riportregényeiben. Nem egymás mellett, hanem együtt, a maguk természetes összefonódásában mutatkozva meg. S Beke riporteri erényei közé tartozik a tájékozottságon és a szorgalmon kívül a tények tisztelőre alapozott őszinteség. Továbbá a saját vélemény, az elkötelezettség, a nyílt állásfoglalás. Mindez olvasmányos, könnyed stílussal párosul.

Azért mondtam el ezeket az előző három kötet említéskor, mert érvényes a tavaly megjelent negyedikre is. A *Boltívek teherbírása* az író Máramaros és Szatmár megyében tett utazásainak, barangolásainak eredménye. Misztótfalutól Kismajtényig feszül az a történelmi-emberi ív, amely alá felsorakozik a vidék története, hajdani és mai embereinek élete. Nagykároly, Koltó, Érmindszent, s így sorjáznak tovább a települések a könyv lapjain. II. Rákóczi Ferenc, Károlyi Mihály, Petőfi, Ady s más ismert személyiségek kerülnek szinte emberközelbe a mai olvasóhoz. (S ez az emberközelbe hozni tudás is az írói erények közé sorolandó.) Törté-

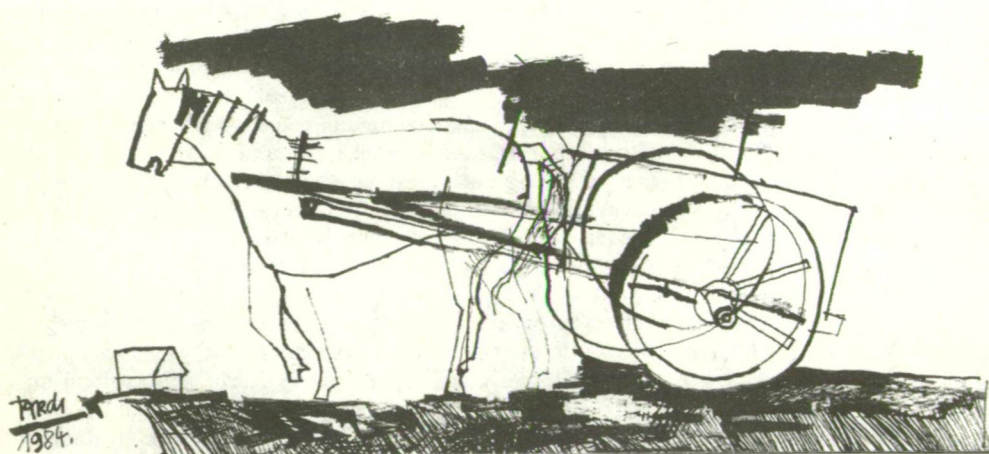
neti leírások, idézetek, interjúk és írott portrék szerves egysége teszi többé, mint riportokká — riportregénnyé Bekének ezt a könyvét is.

Az első állomás a barangolás során Kővár; s jellemző, jelképes epizód a múlt jelenhez kötésében, hogy ma már nehéz a feljutás a vár romjaihoz, de a régiek azért még ismerik a legrövidebb utat a falutól, hiszen évszázadokon át ők adták az őrséget, s ebbe a faluba húzódtak vissza őregségükre, harcban-szolgálatban megvénülve. Utódaik élnek ott ma is. Beke Györgynek jó érzéke van ahhoz, hogy egyformán bemutasson és történelemalakító emberként elfogadtasson jeles, szobrot kapott egyéniségeket, valamint a mostani hétköznapok kicsi, helyi hőseit. Ettől sajátos ez a könyv. Hadvezér és tanító, festőművész és traktoros él együtt a lapjain, feledve teret és időt; az emberi élet folytonosságának szolgálatában és tiszteletében.

Ami még a dokumentumregény irányába viszi a könyvet: a minden fejezet végén található Margó. Egyfajta kisnovellák sora ez; a következő fejezetbe átvezető, de önmagukban is megálló, tanulságos történetek. S akár ezeket a más betűformával szedett Margókat, akár a könyv más fejezeteit nézzük, észre kell vennünk, hogy nem „szép”, ünnepire fényesített könyv ez, szerencsére, hanem nagyon őszinte. A felelősség őszinteségével írt. Felelősséggel a hagyományok, a ma együttélésre ítélték s a jövőbeni emberi életek iránt.

Beke György újabb könyve is az együtt élő népek, a kisebbségi sors, a lehetőségek és szükségszerűségek képét rajzolja, lehetőségeit adja, buktatóit sorolja; s a hagyományok nemesebbjeinek átvételére, továbbfejlesztésük szükségszerűségére figyelmeztet. Kicsi a világ, mondja ez a könyv, mégsem tudunk zavarmentesen együtt, egymásért élni benne. Pedig kellene, sőt egyre inkább szükségszerű lenne. És lehet is, mint a könyvben nem egy példa mutatja. Jut benne hely és feladat mindannyiunknak. Nem tételesen, nem didaktikusan tartalmazza ezt a könyv, de sugallja, igazolja, figyelmeztet rá. Ezt erősíti, ezen elgondolkozni kényszerít. S jó, hogy ezt teszi. Történelmet ír Beke György. A közelmúlt évtizedek és a mostani évek történelmét, erdélyi tájakon. Becsülnünk kell áldozatos munkáját. Mindezt ugyanígy nem lehetne összeszedni később. S nem lehetne megírni ennyire részletesen; híradásul, okulásul és segítségül az egymást követő nemzedékeknek. (*Kriterion.*)

MÁTYÁS ISTVÁN

TARDI SÁNDOR RAJZA